

Vyjadřování názoru

Cílem odstavce/odstavcové skupiny je prezentovat názor autora a pomocí důkazů a argumentů přesvědčit čtenáře o jeho správnosti, příp. přesvědčit čtenáře, aby s autorem souhlasil.

Topic sentence:

- uvádí téma a zpravidla obsahuje také názor autora na toto téma

Podpůrné argumenty:

- uvádí důvody podporující tvrzení autora, příp. se snaží vyvrátit protiargumenty; často se používají fakta, vysvětlení jevů, příklady, někdy i osobní zkušenosti

Závěrečná věta:

- jinými slovy formuluje názor autora, příp. shrnuje hlavní argumenty podporující autorské tvrzení

Pozor!

- Formulace vlastní argumentace je složitější než jiné typy textů, je proto důležité si **předem promyslet strukturu argumentace a ujasnit si vlastní názor včetně důkazů**, které chcete uvést (příp. jak budete vyvracet/vysvětlovat příp. protiargumenty). → *použití tzv. T-grafu*
- Pokud uvádíte jako důkazy **příklady**, je třeba pečlivě zvážit jejich relevantnost. Je také obvyklé je uvést obecněji formulovaným shrnutím toho, čeho jsou vlastně příkladem. Pozor na uvádění vlastní zkušenosti (ne vždy je to přesvědčivý důkaz).

Argument, nesouhlas

Argument – přednesení důvodů, důkazů, které podporují názorovou pozici mluvčího (jeho tvrzení); cílem argumentu/ů je přesvědčit čtenáře/posluchače o správnosti tvrzení

Nesouhlas – prosté vyjádření nesouhlasu s pozicí mluvčího (bez uvedení argumentů); v odborném textu je třeba vždy uvádět argumenty pro svůj názor

Části argumentu:

- **závěr** – vyplývá z předpokladů, které autor uvádí v průběhu argumentace, je explicitně uveden
- **důkaz** – fakta, příklady, statistiky, přehledy a další informace, kterými autor podpoří své závěry, jsou explicitně uvedeny
- **předpoklad** – premisa, o níž se autor domnívá, že je pravdivá; autor předpokládá jeho správnost, aniž by to musel výslovně uvést, tj. je implicitní

Výrazy a slovní spojení, která signalizují důkaz	Výrazy a slovní spojení, která signalizují závěr
Jak svědčí...	A nakonec...
Jak ukazuje...	A tak...
Je to proto, že...	Takže...
Jelikož...	Tedy...
Protože...	Tím pádem...
Vzhledem k tomu...	Tudíž...
Důvodem je...	V důsledku toho...
	Z toho plyne...
	Z toho důvodu...

Kritický přístup k argumentům

- prozkoumání a zhodnocení důkazů nebo předpokladů

Nejčastější chyby v argumentaci

- srovnávání nesrovnatelného
- zevšeobecnění na základě malého vzorku/nedostatečného počtu informací
- ignorování relevantních důkazů
- zaměňování příčiny a následku (náhoda, slabá korelace, silná korelace, legitimní kauzalita, alternativní kauzalita, obrácená kauzalita)
- nesprávná implementace (teorie se občas rozchází z praxí)

Argumentační fauly

1. založené na jazyce

- **ekvivokace (víceznačnost)** – použití slova nebo slovního spojení, kterému dáme pokaždé jiný význam (v závislosti na kontextu)

ČR o žádný návrat do Evropy usilovat nemusí, protože v Evropě je pořád.

Jeruzalém je městem nesnášenlivosti, nepřátelství a násilí.

Jeruzalém je Svaté město.

Svaté město je městem nesnášenlivosti, nepřátelství a násilí.

- **rozlišení bez rozdílu** – tvrzení, že se jedná o jinou situaci (je i jinak pojmenována), ale v podstatě se stále jedná o totéž

Nelhal jsem. Jen jsem trochu upravil pravdu.

2. Založené na „špatném“ důkazu

- **ukvapená generalizace** – zobecnění na základě příliš malého nebo nereprezentativního vzorku

Byl jsem třikrát v Brně a pokaždé pršelo. V Brně skutečně velmi často prší.

- **důkaz kruhem** – závěr je založený na premise, je obsažený v předpokladu, který je tak zase součástí závěru

Kolega má na stole hrozný nepořádek, protože je neschopný.

Nepořádek na stole je známka neuspořádané mysli a to nám něco napovídá: jednoduše nedokáže dotáhnout žádnou práci do konce.

- **negativní důkaz** – tvrzení se považuje za pravdivé, protože nebyla dokázána jeho nesprávnost, nebo falešné, protože nebyla dokázána jeho pravdivost

Vzhledem k tomu, že dosud žádný brigádník si u nás nestěžoval na plat, můžeme předpokládat, že všichni brigádníci jsou s platem spokojeni.

- **útok na člověka (argumentace ad hominem)** - slovní napadení autora - často osobním nebo urážlivým způsobem - místo soustředění na výrok samotný

Argumenty, které uvádí dr. Jelínek vypadají seriózně, ale je těžko soudit, když je předkládá absolvent plzeňských práv.

- **diskreditace ("otrávená studna")** - zamítnutí protivníkovy tvrzení poukazem na jeho osobní zázemí (národnost, rasa, pohlaví nebo místo, odkud pochází)

Než si vyslechnete názor mého oponenta, možná bych vám měl říct, že byl nějakou dobu ve vězení.

- **důraz na tradici** - využívá k přesvědčení oponenta spíše tradice, kulturní dědictví nebo úctu než sílu důkazu

Neslyšící si obvykle volili spíše učební obory a pak odcházeli do praxe, prakticky nikdo z nich neuvažoval o studiu na vysoké škole. V komunitě je tedy dlouhodobá tradice praktického zaměstnání, není tedy třeba zajišťovat servis pro studenty se sluchovým postižením na univerzitách.

3. Argumentační fauly založené na chybných předpokladech

- **falešné alternativy (buď / anebo)** - autor se snaží podávat situaci tak, jako by existovaly pouze dvě varianty, zpravidla protikladné

Ve vzdělávání dětí se sluchovým postižením existují dva přístupy - buď bilingvální vzdělávání nebo přístup založený čistě na orální komunikaci.

- **zlatý střed** - vychází z přesvědčení, že střední volba představuje zlatou střední cestu mezi dvěma extrémy

Učitelé střední školy se domnívají, že žáci by měli mít pevně stanovené učební osnovy. Rodiče naopak věří, že by bylo lepší, kdyby si své předměty volily samy. Nejlepší řešení je oba přístupy zkombinovat.

- **skládání (kompozice)** - vyplývá z přesvědčení, že když je pravdivá část celku, musí být pravdivý i celek jako takový

Neslyšící, kteří studovali na univerzitě do roku 2000, měli velké problémy se zvládnutím cizího jazyka a nakonec ze školy kvůli tomu odešli. Neslyšící se vzhledem ke své sluchové vadě nemohou naučit cizí jazyk tak, aby zvládli zkoušku na vysoké škole.

- **rozdělování** - vychází z předpokladu, že to, co platí pro celek, je platné i pro jeho části
Automobil váží velmi mnoho, proto i jednotlivé části musí být velmi těžké.
- **nesprávné zpochybnění generalizace** - vychází z předpokladu, že zevšeobecnění lze zpochybnit tím, že se uvede jedna výjimka
Je obecně známo, že kouření zkracuje průměrnou délku života. Ale proti tomuto tvrzení lze postavit zkušenost, že existují lidé, kteří kouří krabičku cigaret denně a dožívají se vysokého věku.
- **klamná analogie** - porovnávání nesouvisejících jevů na základě předpokladu, že když jsou dvě věci v jednom nebo více aspektech podobné / nepodobné, tak jsou podobné / nepodobné i v těch dalších
Zákonitosti finančního trhu jsou jako přírodní zákony. Ani jedny nemůžeme změnit.
- **příčina a následek (přílišné zjednodušení)** - příliš zjednodušené tvrzení, že následek způsobila pouze jedna specifická příčina
Většina univerzit bojuje s vysokým počtem neúspěšně ukončených studií. Jako příčina se uvádí špatný výběr oboru u studentů.
- **domino efekt** - tvrzení, že jedna událost způsobí druhou, potom bude příčinou i řady dalších událostí v budoucnosti
Inkluze není dobrý přístup. Nejdříve přivede postižené děti do běžné základní školy a donutí zřizovatele speciálních škol je zrušit, a nakonec budou z takových škol plných postižených žáků utíkat zdravé děti, které se nebudou mít kde učit.

Jazyková poznámka

a) způsobová slovesa - pozitivní

Ve městech	by se mělo	vybudovat více cyklostezek.	<i>nejslabší</i>
	by mohlo by mělo musí	být více cyklostezek.	↓ <i>nejsilnější</i>

způsobová slovesa - negativní

Počet aut ve městech	by se neměl	zvyšovat.	<i>nejslabší</i>
Města	by neměla nemůžou nesmí	povolovat zvyšování počtů aut.	↓ <i>nejsilnější</i>

b) pomocí frází typu *Podle mého názoru..., domnívám se, že..., myslím si, že...* atd.

S vyjadřováním vlastního názoru souvisí také **vyjadřování souhlasu nebo nesouhlasu** – obvykle bývá spojeno se zdůvodněním, proč s daným tvrzením souhlasíte nebo nesouhlasíte. Např. *Kouření musí být zakázáno ve všech restauracích – Souhlasím. Kouření je nebezpečné nejen pro samotné kuřáky, ale ohrožuje zdraví i lidí kolem něj. – Já nesouhlasím. V každé restauraci jsou nekuřácké části, takže si každý může vybrat, kam si sedne.*

Vyjadřování příčiny a následku – nejčastěji pomocí spojek *protože, neboť, proto, tak, a tak* atd. nebo pomocí frází typu *z toho důvodu, což způsobuje, příčinou je, což vede k* atd. (viz Čeština III – obsahově-logické vztahy).

Příklad:

Máme tu na mysli integrační (resp. esteticko-integrační) funkci jazyka a kultury, zcela zásadní pro to, aby společenství i individuum prožívalo svou existenci jako specifickou a v této specifičnosti smysluplnou. Dosud se tato skutečnost příliš neakcentuje, ačkoli v globalizujícím se světě bude její významnost stále růst. Jde tu o možná o potřebu nové formulace vlastenectví, založeného na vědomí společného sdílení světa: od těch nejprostších, každodenních zkušeností, tak jak jsou materializovány primárně v mateřském jazyce, v jeho jednotlivých slovech a strukturách významů, jež je propojují, ve frazeologii i v gramatických principech, jež pro společný podíl na (nejen slovesné) kultuře, mající základ v (nejen slovesných) textech.

Domníváme se, že tento zřetel by se měl uplatňovat daleko silněji než dosud zejména v jazykové a kulturní výchově, která je v našem kontextu spjata především se školním předmětem český jazyk a literatura. Sekundární gramotnost a komunikační kompetence (které se v současnosti tolik akcentují) se totiž týkají i schopnosti či neschopnosti sdílet sémantické potence jazyka a textu, rozumět jim, a to na různých rovinách a v různých komunikačních sférách.

Zkoumáme-li tedy jazyk jakožto obraz světa, včetně specifické (české) kategorizace a kategorií, které tvoří jeho půdorys, všímáme-li si významových potencií třeba jen jednotlivých slov – a naopak, hledáme-li, jakými slovy (a proč) označujeme ty a ty věci, směřujeme vlastně k péči o to, abychom v našem kulturním společenství zachovali sdílení významů a hodnot, které jsou fixovány v mateřském jazyce.

Může nám jít třeba jen o všechny možné sémantické polohy obyčejných slov, jako je sněženka, dobrý den, pápěrka nebo padavče, jak píše K. Čapek. Jde totiž zároveň také o specifické bytí jistých věcí, dějů a situací, které se otevírá a vystává (a spolutvoří specifický kontext) prostřednictvím slova, a to slova českého. Jde také současně o „kousky vědomí milionů lidí“, jak zní, co už jsme z K. Čapka citovali v úvodu k naší knize. A konečně jde též o to, bychom byli schopni (my i naše děti a jejich děti) stále rozumět světu česky.

(Vaňková – Nebeská – Saicová Římalová – Šlédrová: Co na srdci, to na jazyku. Praha 2005, s. 91-92)